

Brigadgeneral Manu Tuominens anförande vid den åttonde finlandssvenska försvarsdagen den 20 januari 2024.

”FÖRSVARSMAKTENS UTBILDNINGSKONCEPT OCH FRAMTIDSUTSIKTER I DET FÖRÄNDRADE SÄKERHETSLÄGET - VAD INNEBÄR DET FÖR BEVÄRINGAR OCH RESERVISTER?”

Alltså kort; Vårt utbildningskoncept. Håller det måttet i dagens omgivning? Vi utbildar enligt sex veckors modellen, sammanlagt 24 veckor för jägare. Tjänstgöringstiderna 5,5 månader, 8,5 månader eller 11,5 månader. Alla soldater i beredskapsenheter tjänstgör den långa tjänstgöringstiden. Slutprodukten av beväringutbildningen är sammansvetsade och placerade krigstida trupper som bör ännu repetition övas i sin krigstida sammansättning i olika övningar och på rätta platser.

Både kriget i Ukraina och Nato-medlemskapet (dvs. det förändrade säkerhetsläget) medför ett behov av att granska vårt utbildningskoncept.

Jag har delat mitt anförande i följande etapper. Först om lärdomar och nya krav från kriget i Ukraina som utgör drivkrafter, sedan om några identifierade förändringar som kommer med Nato-medlemskapet. Vid vägen och till slut försöker jag notera vad som är bra inom Försvarens utbildning och det frivilliga försvarets utbildning i dag och vad som kanske bör stärkas.

Vi följer Ukrainakrigets operativa, taktiska och stridstekniska utveckling noggrant inom Försvarens makt, inom Nato och med våra partners. Vi har identifierat flera nya trender och lärdomar som bör beaktas inom utbildning av våra styrkor inte bara i Finland utan inom hela alliansen.

För att lägga grunden, noterar jag enligt Carl von Clausewitz att krig är fortfarande krig och de urgamla principerna fortfarande gäller. Som att kriget är konstant, karakteriserad av våld, den styrs av något syfte, det finns en dimma av osäkerhet och alltid friktion. Krigets karaktär presenterar nationens själ, dess styrkor, prestationsförmågor, värderingar och etik. Varje tid har sin typ av krigsföring när strategier och teknologi förändras också under krigets gång.

Till exempel, i Ukraina började Ryssland med ett *'blitzkriegskoncept'* men senare förändrade man sitt operationskoncept delvis på grund av precisionsbekämpning av Ukraina. Samma gäller Ukraina som har anpassat sin doktrin, organisation och taktik efter erfarenheter under krigets gång.

Ukrainakriget har också påvisat att det är fortfarande möjligt att hamna i ett långvarigt ställningskrig som medför otroligt höga förluster till bägge parter. Sk. *"Trench warfare"* är tillbaka men den är kryddad med moderna metoder och medel. Det tror jag har varit en *'rude awakening'* för många i västvärlden. Alltså det är inte Taliban eller ISIS som man kämpar mot.

I Finland har den ökat tro på att vår analys har varit rätt trots kritik som vi har hört under de senaste tjugo åren. Vi har utbildat rätt, att inte avstå från den allmänna värnplikten har varit klokt (för man behöver utbildade reserver i ett sådant, långvarigt krig). I Finland utbildar vi årligen ca 20 000 beväringar, 30 000 reservister i repetitionsutbildningar och över 10 000 individer inom frivilliga övningar. MPK ger militär utbildning till cirka 20 000 personer årligen och har nått en nivå av 100 000 utbildningsdagar om året. Våra reserver med 870 000 utbildade medborgare är tillräckliga för att arrangera försvaret för ett längre krig vid behov.

Några trender till. Det moderna stridsfältet är översvämmat med sensorer. Det kallas för *'transparent battlefield'*. Billiga sensorer används massvis. Det blir hela tiden svårare att dölja sig. Det är viktigt att skydda sig med rätt terränganvändning, kamouflage, spridning och rörelse. Detta bör övas ständigt. Något som vi har redan betonat inom vår utbildning. Spridning av trupperna och skydd både mot observation, och skydd mot splitserverkan. Att gräva ner sig.

En annan sak som har lett till snabbt införande av nya metoder är användandet av drönare i olika form, också mycket sådana som var avsedda först för civilt bruk. UAV inhämtade mål är snabba att verka mot. Drönaranvändning övas ständigt i alla truppförbanden i Finland. Och med övning menar jag både användning av sensorer, eldledning och olika skyddsåtgärder mot dem.

I Ukraina har vi sett att skarpa och snabba underrättelser och beredda precisionsguidade vapensystem och ammunition möjliggör precisionsbekämpning med långräckviddiga vapen (t.ex. HIMARS) till det operativa djupet. Då handlar det om distanser mellan 30–100 km. Vår MLRS raketkastare och andra system för eldverkan på djupet har påvisat sin betydelse.

Vi har noterat att de dyra stridsvagnarna kan skjutas sönder med relativt billiga pansarskott eller sk. *loitering munitions eller smygande projektilerna*.

Samtidigt har de erfarenheterna stärkt vår tro till vårt pansarvärnssystem. Ett modernt pansarskott fungerar som *panssarinyrkki* i Tali-Ihantala och är lika lätt att användas.

Man bör bara taktiskt se till att man grupperar sina pansarvärnssoldater i rätt terräng var man också kan utnyttja minor eller andra trösklar för att hindra rörelse och ta ned farten. Pansarminorna har visat sig vara effektiva.

Pionjärverksamhet i Finland är på Natos toppnivå (med andra ord att kunna minera industriellt och röja är fortfarande viktigt). De berömda infanteriminorna eller improviserade laddningar lär användas i olika former särskilt av Ryssland. Vi måste fortsatt utbilda våra soldater att agera inom ett minerat område.

På den operativa nivån studeras även de smygande projektilerna. Även detta, som hotbild bör tas i beaktande när vi planerar grupperingar, marscherar osv.

Det mest dödliga vapensystem är fortfarande artilleri i olika former. Ryssland har kvar sin doktrin att skjuta allting sönder med massiv artillerianvändning och inte bry sig om de mänskliga rättigheterna och civila förluster. Det har lett till spridning av artilleripjäser in till mindre grupper och sedan resulterat i efterföljande artilleridueller.

Denna utveckling ställer nya krav på artilleriutbildning och även eldledning som nu genomförs snabbt vid digital eldledning och delvis via obemannade system.

På soldatnivån, att hamna under en långvarig artilleriskjutning kan orsaka olika psykologiska reaktioner även om man är i splitterskyddade utrymmen kan man bli svårt förvirrad och helt tappa sin stridsförmåga. Soldaterna måste utrustas för detta. Tex. splitterskydd, -västar och hörselskydd behövs åt alla. Man måste kunna befästa sina ställningar både snabbt och för längre närvaro.

Vi har hört att alla de fina GPS-styrda projektilerna inte möjligtvis fungerar enligt förväntningarna under en hård elektromagnetisk störning. Militära enheter måste således också kunna använda gamla eller andra metoder i fall GPS inte mera fungerar. Att kunna GRK-tason samt karta och kompass kan fortfarande prova sig nyttigt.

Faktiskt en sak som är av yttersta vikt är den individuella soldatens utbildning och utrustning. Den är i Finland på en bra nivå. Vår soldatens handbok har visat sig vara en ytterst bra guide. Gruppchefens betydelse kan inte överskattas i en utnöttningsomgivning.

Ledarskapsutbildningen måste vara anpassad till värsta nivåns situationer. Jag fick nyligen granska vår ledarskapsutbildning med syfte att verifiera om den är fortfarande relevant. Tack och lov är den väl förankrad med krigserfarenheter och för det stora hela baserar sig på slagfälts principer och inga s.k. *ismer*.

Men det allra viktigaste för en försvarsmakt och ett land är kunskap att generera styrkor och att ha en stark försvarsvilja. Mobiliseringen av ukrainare och resiliens av det ukrainska samhället har varit avgörande framgångsfaktorer från första början. Viljan och resiliens kan man bygga redan under fredstid. Den allmänna värnplikten är ett bra verktyg i detta avseende och försvarsviljan i Finland är på en hög nivå.

I andra världskriget var det dödligt att tända en cigarett nära fronten. Då kunde man få skarpskyttens kula genom huvudet. I framtiden det kan vara en telefon i fickan som tar kontakt med telefonmasten i närheten. Igen "*Transparent battlefield*". I cyberskydd ingår att man har en ren telefon i fickan utan information eller bilder från tidigare dagar. Att ha telefonen på är farligt, det fick 89 ryska soldater uppleva, eller närmast nerleva när deras garnisonsbyggnad utsattes för en ukrainsk bekämpning efter de hade detekterat många aktiva telefoner på ett och samma ställe vid nyårsfirandet ett år sedan. Telefonanvändning måste vi fundera över och åtgärda inom den dagliga utbildningen i Finland.

Förmågan att genomföra gemensamma operationer med olika vapenslag eller alla domäner, har visat sig vara en utmaning för både Ryssland och Ukraina. Det måste övas, övas och övas. Med tanke på det här är har vi ett bra koncept med sk. slutövningar eller *loppusota* för kontingenter som *Meripuolustusharjoitus*. Under de senaste åren har vi inkluderat stora repetitionsövningar med slutövningar. Inom armen har man även genomfört skarpskjutningar vid de här övningarna med framgång. Vid de här övningarna i Rovajärvi kan man öva i en ram för en brigad och med allierade och det har vi börjat med redan med framgång.

Med tanke på Ukraina erfarenheter är det dags att fundera över hela ledningskoncept på nytt. Man måste kunna minimera sin elektromagnetiska signatur och hålla sig rörlig. Stora stabsformationer lever heller inte länge. Det finns utvecklingsbehov för framtidens *combined arms* koncept var vi integrerar alla vapenslag och domän. Det ska göras tillsammans med våra allierade och sedan övas.

Ukraina har återigen påvisat logistikens och underhåll verksamhetens viktighet. Nu med mycket donerade fordon och system har man sett ett otroligt slitage. Antingen sönderskjutna pjäser eller sönderkörda, dåligt servade fordon som snart blir farliga för den egna besättningen. Besättningen måste kunna underhålla sina vapen och fordon i fält. Detta har vi börjat med, men fortfarande kan vi förbättra detta inom chaufförs- och mekanikerutbildningen.

Även den medicinska kedjan måste fungera från fält till sjukhus. Grundstenen är att man kan vårda sig själv och sin stridspar. Det har vi börjat med och det finns lovande framtidsutsikter genom virtuell utbildning där man kan ta hand om skadade patienter i en virtuell miljö. Ukrainakriget har visat att den medicinska kedjan måste fungera och vara integrerad med den civila. Det är också Finlands lösning trots att det alltid finns möjlighet för förbättring.

Totalförsvarsförmåga, kunskap att skydda de bakre linjerna och ha ett fungerande räddningskoncept samt fungerande samhället med tanke på flöden. Det borde kanske övas inom den frivilliga reservistutbildningen. Finland måste också anpassa sin industri och det gäller inte bara i Finland utan hela Europa.

Bästa åhörare, jag avslutar nu med Ukraina iakttagelserna. Det finns gott om dem och med några exempel ser ni kanske också att vi följer läget.

Om vi sedan tar medlemskapet i Nato och anpassningsbehov. Vad innebär NATO anpassning för beväringar och reservister?

Ärendet Nato och dess följder har diskuterats rätt mycket men utan klara svar. Delvis är det för en del svaren låter ännu vänta på sig p.g.a. en politisk process som genomförs via en redogörelse av Statsrådet i Finland, både försvarspolitisk och en säkerhets- och utrikespolitisk. Gällande lagar måste uppdateras.

Natos Artikel 3 betyder dock också i framtiden att först och främst försvaras Finland med finländska krafter men vi förbereder oss att agera som en del av allians även i Finland. Som Churchill noterade; *“There is only one thing worse than fighting with allies, and that is fighting without them.*

Åtminstone måste vi lära oss att operera tillsammans med andra. Vi är fortfarande ett ganska inhemskt företag trots alla tidigare kopplingar. Det har märkts nu när vi har ökat vår övningsverksamhet med USA, Storbritannien, Norge och andra allierade. Med Nato-medlemskap och med det nya DCA-avtalet med USA måste vi bli bättre.

Men, finns det några områden var vi är starka inom Nato? Det som är särskilt bra är att vi har en nationell försvarsplan. Inte bara en plan, vi har krigsplacerade, utbildade styrkor och vapen. Och med en stor reserv kan vi vid behov generera nya styrkor. Att kontinuerligt kunna rekrytera, utrusta och utbilda personal till både insatta förband,

reservförband och helt nya förband under pågående krig har visat sig vara en nyckelförmåga i Ukraina.

Vi bör anpassa vår personalutbildning med Nato. Det gäller både officers- och underofficersutbildningen. De är både ~~är~~ under handläggning. Den finska operationsarten behålls. Utbildning av både beväringar och reservister fortsätter ungefär under nuvarande volym och plan. Genomförda övningar har visat att våra soldater klarar sig bra i jämförelse med olika yrkessoldater. Vi har samma erfarenhet från krishanteringsoperationer. Den generella utbildningsnivån i Finland är bra.

Nya språkkrav kan och bör dock sättas även för reservister och beväringar. Vi har börjat med bokstavering redan tidigare men nu ska också de centrala begreppen utbildas på engelska för att undvika missförstånd.

Vi kommer också att utnyttja Natos utbud av olika tilläggsutbildningskurser fullt ut. Nato har också avancerade distans inlärningskurser inom sk. JADL-systemet (Joint Advanced Distributed Learning). De har nu öppnats till Försvarmaktens personal. Språk och begreppsutbildning är viktigt och vi försöker nå en fungerande lösning till reservister också.

En sak kan vi redan ganska bra och det är vapenslags samverkan, kraftsamling eller gammaldags *"combined arms"*. Titta på våra beredskapsenheter. Nära samarbete mellan infanteri och artilleri ligger i vårt dna.

Till möjliga Artikel 5 uppgifter i utlandet måste vi hitta en lösning till. Personal med rätt kompetens och material med tillgänglighet. Försvaret av alliansens territorium kan börja från tex Polen. Vem ska bidra där? Vart och hur ska den beredskapsförmågan byggas upp?

Gällande lagstiftning och tjänstevillkoren måste vi arbeta bort hinder. Det kanske måste bli tvingande åtminstone för de som ingått kontrakt att åka utomlands till en skarp Nato-operation. För stampersonal och kanske för reservisterna också. Men ärendet hanteras på den politiska nivån och det finns inga beslut för tillfället.

När jag tjänstgjorde i Nylands Brigad hade jag som huvuduppgift att vidareutveckla ATU, det vill säga den internationella kustjägarenheten (Amphibous Task Unit). Under den tiden började vi utveckla och utbilda ATU på ett nytt sätt. Det som skilde sig från den dagliga och tidigare beväringutbildningen var att alla i ATU var frivilliga, de fick en omfattande ett års stridsutbildning inklusive krishanteringsutbildning och hemförlovades med ett RDF-märke och undertecknade ett beredskapskontrakt. Senare deltog de ATU utbildade på repövningarna som en enhet även utomlands.

ATU enheten utvärderades genom NATO:s fyraåriga värderings- och mättningsprocess (sk. *NATO evaluation*) och senare deltog ATU i den nordiska stridsgruppen NBG 11. Inom NBG fick man ersättning för beredskap som var bindande. Personligen ser jag att de blivande Nato beredskapsstyrkorna byggas i stort sett på motsvarande sätt. Själva truppkonstruktionsmodellen väntar ännu på beslut. Ska vi ha en bestående trupp i reserven som nu eller inom en eller flera garnisoner med fastanställda soldater återstår att ses.

Utöver ny teknik och olika fenomen på slagfältet visar lärdomar att grunderna i operationskonst och taktik, såsom avskräckning, överraskning, vilseledning, skenmål, kamouflage och fältarbeten fortfarande gäller. Gamla sanningar om krigföring fortfarande gäller. Det som är bra är att vi inte har förlorat allt det med den västerländska utvecklingen.

Enligt den kinesiske strategen Sun Tzu finns det faktiskt bara fem avgörande förhållanden som bör övervägas och hållas i skick för att kunna segra. De är vägen, vädret, terräng, ledarskap och disciplin (där ingår även logistik). Utan att gå djupare in i detaljerna kan man notera att i Finland, är alla dessa dimensioner i bra skick. Vi har en nationell operationsplan, gott om utrustning och vapen och trupperna är utbildade för att klara våra förhållanden.

Som även generalen Aksel Airo noterade *att "själva krigskonsten förändras inte, den är två tusen år gammal. Det som förändras är medel som man för krig med, men själva principerna består."*

Till slut vill jag då påstå att vårt utbildningskoncept håller mått men vi måste repetitionsöva trupperna tillräckligt och det är viktigt att vi har en aktiv frivillig möjlighet för reservisterna att upprätthålla deras individuella kunskaper. MPK spelar en viktig roll där. Vi bör också följa teknologiutvecklingen, men särskilt vår grannes utveckling noggrant.